

Советская энциклопедия, 1988. – Т. 2. – С. 681; **28.** *Топоров В.Н.* Животные / В.Н. Топоров // Мифы народов мира [глав. ред. С.А. Токарев]. – М.: Советская энциклопедия, 1988. – Т. 1. – С. 440–449; **29.** *Топоров В.Н.* Лось / В.Н. Топоров // Мифы народов мира [глав. ред. С.А. Токарев]. – М.: Советская энциклопедия, 1988. – Т. 2. – С. 69 – 70; **30.** *Трубачев О.Н.* Происхождение названий домашних животных в славянских языках: (этимологические исследования) / Олег Николаевич Трубачев. – Москва: Издательство Академии наук СССР, 1960. – 114 с.; **31.** *Dolgopolsky A.* Nostratic Dictionary / Aharon Dolgopolsky. – Cambridge: McDonald Institute for Archeological Research, 2006. – 3116 p.; **32.** Starling [електронна етимологічна база даних] [Електронний ресурс] Режим доступу: starling.ru.

Підкуймуха Л.М. (Київ, Україна)

Лексичні запозичення в батярському жаргоні міжвоєнного Львова

Статтю присвячено дослідженню лексичних запозичень у батярському жаргоні міжвоєнного Львова. Здійснено аналіз семантичного складу та функціональних особливостей запозичених лексем. Описано представлення цієї лексики в західноукраїнських словникових працях, а також у словниках загальнонаціональної української мови.

Ключові слова: запозичення, батярський жаргон, лексика.

Статья посвящена исследованию лексических заимствований в батярском жаргоне межвоенного Львова. Осуществлен анализ семантического состава и функциональных особенностей заимствованных лексем. Описано представление этой лексики в западноукраинских словарных работах, а также в словарях общенационального украинского языка.

Ключевые слова: заимствование, батярский жаргон, лексика.

The article is devoted to investigation of lexical borrowings in the batyar jargon. The analysis of semantic composition and functional features of loanwords are made there. Lexicographic presentation of this vocabulary in Ukrainian dictionaries is described.

Key words: borrowing, batyar jargon, vocabulary.

Лексичні запозичення – один із способів поповнення словникового складу будь-якої мови. Розгляд проблеми міжмовного контактування представлений в працях багатьох вітчизняних і зарубіжних лінгвістів: Й. Дзедзелівського, Ю. Жлуктенка, М. Кочергана, П. Лизанця, Г. Меліки, В. Німчука, І. Сабадоша, С. Семчинського, У. Вайнрайха, Е. Гаугена та ін.

Д. Будняк, визначаючи «лексичне запозичення», поєднує аспекти діакронії та синхронії і пропонує таку дефініцію: «Лексичне запозичення –

це тривалий процес, в результаті якого слова і їх структурні елементи однієї мови постійно засвоюються системою іншої мови на основі мовних, економічних і культурних відносин різних народів» [1, 12–13].

Напрямок запозичення визначають соціолінгвістичні умови, в яких відбувається контактування. Саме при лексичному запозиченні елементи однієї мови зазнають чи не найпомітніших змін в іншій мові (субституція звуків і адаптація до нової фонологічної системи, морфологічна адаптація, семантичні зміни інколи роблять невпізнаними модель та її копію). Під «лексичним запозиченням» розуміють слово, яке прийшло у мову для вираження понять, диференціації уже наявних і позначення раніше невідомих предметів і явищ [16]. Враховуючи досвід лінгвістів XIX–XX століть, який став для нас «класичним», розглянемо підхід сучасних мовознавців до зазначеної проблеми. Всі вони також схиляються до думки, що «запозичення – перехід слів з однієї мови в іншу внаслідок взаємодії цих мов» [7, 225]. При цьому запозичення виступає як слово чи зворот, що прийшло в мову внаслідок такого переходу. «Запозичення пристосовуються до системи мови-реципієнта та часто так сильно там засвоюються, що іншомовне походження таких слів не відчувається носіями цієї мови та виявляється лише за допомогою етимологічного аналізу» [23, 112]. Як зазначає О. Огуй, виникнення запозичень переважно в лексичному складі пояснюється його відкритим характером [15, 194].

У цьому дослідженні ми аналізуватимемо лексичні запозичення в батярському жаргоні на матеріалі текстів Б. Нижанківського та І. Керницького, львівських письменників, що належали до літературного угруповання «Дванадцятка». О. Горбач, аналізуючи міське злодійське та вуличне аргі на території України, пише про його зв'язки зі спорідненими слов'янськими мовами, маючи на увазі передусім польську мову. Цьому насамперед сприяв тісний контакт тогочасного Львова з Варшавою і Краковом. А це відповідно зумовило витворення «на території Західної України словникового койне, дуже наближеного до іншоміських польських койне Кракова та Варшави» [2, 171–172].

Батяри – спритники, бешкетники, представники львівської вуличної субкультури першої третини XX ст. [3, 190]. *Батяр* походить від угор. *betyar*, що означає *волоцюга*, *гульвіса*, *розбійник*, *шельма*, *пияк*, *обірванець*, *авантюрист* тощо [10]. В «Етимологічному словнику української мови» подано таке походження лексеми *батяр*: «Бетяр (батяр, бацяр) – «волоцюга», «розбійник»; в українську і західнослов'янські мови запозичено через посередництво уг. *betyar* «нероба, волоцюга, розбійник» з болгарської або сербської мови, де це

слово походить від *тур. bekar «холостий»* [4: 1, 178].

Найцінніший спадок від батярства – це львівська говірка і гумор. У першій половині ХХ ст. батярський лексикон набув популярності серед широких верств населення. За спостереженнями Я. Рудницького, «львівська вулиця витворила специфічний настрій, гумор і дотеп, який притягав і якому тяжко було опертися. У 1920–1930-і рр. львівський говір шириться з великим успіхом не тільки серед самих львів'ян, а й по цілій Галичині» [19, 114].

Н. Хобзей у передмові до словника «Лексикон львівський» ототожнює ці поняття: «Існувала мовленнєва структура, яка частково належала до кожної з мов – української й польської (багато лексики переймаючи водночас і з їдиш). Її сьогодні називають по-різному, часто міфологізуючи і сам соціолект, і тих, хто ним говорив: *львівський діалект, львівський говір, львівська говірка, львівська мова, львівська твара, львівський балак, мова бятярів* або й просто *балак* [22, 24].

Мовознавці розрізняють у структурі «балаку» як своєрідного львівського койне міжвоєнного періоду два феномени. Перший – «культурний діалект Львова», що функціонував у середовищі інтелігенції, а другий – «балак», ядром якого є інше явище – розповсюджена серед малоосвічених мешканців «львівська міська говірка». Вона побутувала у різних соціальних групах і в різних комунікативних ситуаціях: «в нейтральному, інформаційному плані, як мова нижчих міських верств і в ... стилістичному – як жартівлива буденна, домашня мова усіх родовитих жителів Львова» [24, 394]. За аналогією до «польської міської говірки» дослідники-україністи говорять про «україномовне койне міста Львова». У ньому простежується і прагнення наблизитись до стандартів літературної мови «великої України», і постійний зв'язок з місцевими говорами (зокрема, наддністрянським) і активне проникнення іншомовних елементів – полонізмів, германізмів, їдишизмів [6, 153]. Таким чином, батярський жаргон – це суміш українських і українізованих форм польських, німецьких і єврейських слів.

Лексикографічною базою для визначення походження лексики батярського жаргону в текстах Б. Нижанківського та І. Керницького слугують такі словники: «Арго в Україні» О. Горбача, «Етимологічний словник української мови в 7-ми томах «за редакцією О. Мельничука, «Етимологічний словник» Я. Рудницького, «Українська літературна мова на Буковині в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Матеріали до словника» Л. Ткач, а також праця польської дослідниці З. Курцової «Польщизна Львова і південно-східних кресів до 1939 року».

Насамперед зазначимо, що за сферою використання аналізована лексика обмежена соціальною групою батярів. Лексика, яку використовують батяри, ілюструє їхній соціальний статус, дозвілля, рівень освіти, а також реалії, з якими найчастіше вуличні хулігани мають справу. За генетичною належністю до мов-джерел ми виокремлюємо жаргонізми, створені на національному ґрунті, а також полонізми, германізми, гебраїзми, тощо. Нижче розглянемо групи лексичних запозичень батярського жаргону, виокремлених за походженням:

1) **полонізми:** *доліяжж* «кишеньковий злодій» [2, 325], *люра* «горілка поганой якості» [ЕСУМ: 3, 328], *витрих* «відмичка; підроблений ключ» [4: 1, 385], *гибати* «забиратися геть» [4: 1, 503; 2, 326], *жльопати* «пити (алкоголь)» [4: 1, 201], *ківнути* «померти» [2, 142], *кобіта* «жінка» [4: 2, 477], *клявий* «чудовий, досконалий» [4: 2, 469], *оферма* «незграбна, безпорадна людина» [4: 4, 237], *файний* «добрий, гарний» [4: 4, 64], *цюпа* «тюрма» [4: 4, 269], *шарак* «поліціант» [2, 335].

Проте не всі дослідники зараховують деякі із зазначених лексем до полонізмів. Так, О. Горбач вважає слова *люра* [4, 468], *оферма*, *файний* [4, 456] германізмами.

2) **германізми:** *бенькарт* «людина без моральних засад; виродок» [ЕСУМ: 1, 167], *віц* «дотеп, жарт» [2, 489], *гранда* «бійка» [2, 460], *зіхер* «певний, безперечний» [2, 481; 23, 338], *кампа* «бійка» [2, 464], *кібель* «відро, що виконує функції туалету в камері» [2, 467], *кіблювати* «відбувати ув'язнення» [2, 467], *кумпель* «товариш» [2, 468], *пака* «товариство» [2, 470], *фест* «дуже добрий, першокласний» [2, 456; 24, 338], *фертик* «готово; скінчена справа» [24, 338], *фраер* «людина, яка не належить до кримінального, злодійського світу» [2, 457; 4: 4, 126], *цибуля* «годинник» [2, 490], *циферблат* «обличчя» [2, 489; 4: 4, 254], *шлюс* «кінець» [2, 476; 24, 338], *шпас* «жарт» [2, 482], *шпіцель* «поліцейський агент» [2, 448], *штама* «дружба, згода, союз», *бути штама* «жити з кимось у згоді, дружити з кимось» [2, 484; 24, 338], *фуньо* «обличчя», це теж старий німецький арготизм; так називали колись тих обманців, що вдавали зубожілих через якусь нещасливу пригоду аристократів; «дурень, недотепа» [2, 363].

Щодо характеру германізмів, то маємо справу із запозиченнями з німецької літературної мови, із діалектів та з німецького арго. Запозиченнями з німецького арго є такі слова, як *шпаер* (калька – *сплюв*), що означає револьвер, *цибуля* «годинник» тощо [2, 446]. Так, в Етимологічному словнику української мови зазначено, що лексема *цибуля* через посередництво польської і німецької мов запозичена з латини [4: 4, 243], проте логічним видається висновок О. Горбача про те, що це слово є

німецьким арготизмом. В українське арго германізми потрапляли через посередництво війська, школи, адміністрації, торгівлі тощо. Через військову сферу потрапили в західноукраїнське арго і вульгарну мову такі германізми, які зафіксовані в текстах Б. Нижанківського та І. Керницького: *зіхер*, *оферма*, *фертик*, *фор*, *швіц*, *шлюс*, *шпас*, *шпрайс* тощо. Як зазначає О. Горбач, цими словами «кишла мова українського вояцтва австрійської армії. Ними була переповнена фамільярно-розговорна мова в Галичині й Буковині в перші повоєнні роки [2, 447]. До запозичень з німецької літературної мови належить лексема *кумпель* «товариш», що походить з німецького вояцького арго.

3) **жаргонізми, створені на національному ґрунті:** *баюра* «горілка» [2, 197; 4: 1, 156], *бздура* «нісенітниця, дурниця» [2, 197], *бухати* «красти» [2, 282], *катрупити* «убивати» [2, 294], *коритник* «людина, яка використовує службове становище для власної наживи» [4: 3, 21], *пороти* «падати обличчям донизу» [4; 4, 526], *ригати* «блювати» [4: 5, 73], *сиромудрий* «зарозумілий, самовпевнений» [24, 337], *хапатник* «людина, яка не оминє нагоди наїстися чужим коштом» [2, 266]. Лексему *баюра* О. Горбач зараховує до метафори, метонімії: *льв.*, *вул.*, «горілка, самогон», адже першим прямим значення цього слова є «велика калюжа, калабаня» [2, 197].

4) **їдишизми, гебраїзми:** *бельфер* «учитель (гімназійний)» [2, 124], *гебра* «товариство; голота, збирання народу»; *наволоч*», *гельд* «гроші» [2, 53], *кепель* «голова» [2, 142], *кіндер* «завадіяка; злочин вищої категорії, який притримується засад злочинського «кодексу чести» [2, 80], *мати мойра* (мати морес) «мати страху»; *mora* – «страх» [2, 146], *цімис* «щось дуже добре» [2, 161]. Детальніше розглянемо походження лексеми *дінтойра* (Din) «закон», *dintorah* «процес за жидівським законом». О. Горбач так пояснює виникнення цієї лексеми: «Злочини-жиди внесли цей термін у злочинське звичаєве право на окреслення кривавого суду злочинців над своїм співтоваришем, який їх зрадив перед поліцією. Суд такий звичайно кінчався прорізанням винуватця ножами на смерть» [2, 350]. Звідси *дінтойра* – «злочинський кривавий суд». Неможливо точно встановити походження лексеми *хавіра* «хата, помешкання». В О. Горбача це слово подано як їдишизм, в ЕСУМі проведено паралель з польським арготизмом *chawira* «схованка; велика кишенька» [4: 6, 147]. Л. Ставицька вслід за О. Горбачем висловлює припущення щодо походження цього слова з давньоєврейської *chower* «спільнота, товариство; «друг, товариш» або походження на національному ґрунті шляхом контамінації *хов* (від укр. *ховати*) та іменників *квартира*, *квартира*, *фатера* [18, 347]. Не знаючи мови їдиш, неможливо пояснити, наприклад, український фразеологізм

шляк би трафив [20, 966]. Германізм *шляк* в єврейській мові має вже значення не «удар», як в німецькій (*Schlag*) [14, 699], а «халеп», «хвороба» (наприклад, несподіваний серцевий напад). Трафив походить від єврейського *трефн* – «зустріти» [9, 188]. Проте не дуже зрозумілий *шляк* має на слухача сильнішу дію, ніж просто хвороба (чи, можливо, звичайна халеп). Відомо, що інвективи в будь-якій мові підлягають табуванню і внаслідок табування часто евфемізуються. Одним із засобів евфемізації (можливості вжити табуовану лексему), як вважає російський дослідник Л. Крисін, є використання чужомовних слів і термінів як більш придатних для приховування суті явищ, ніж питома лексика, через нерозуміння більшістю носіїв мови [12, 193]. В ЕСУМі слово *шляк* подано як запозичення з німецької мови [4: 6, 442]. Цієї ж думки дотримується і О. Горбач, зазначаючи німецьке походження цього вислову (проклин *Der Schlag soll dich treffen!* «Грім би тебе побив!»), проте наголошуючи на впливові ідишу на поширення цього вислову [2, 476]. О. Горбач розглядає лексеми *бельфер* і *цімис* як германізми, які потрапили в західноукраїнське арго за посередництвом «жидівського жаргону». Саме тому ці слова «мають на собі п'ятно жидівської фонетики» [2, 449].

У батярському жаргоні міжвоєнного Львова, який представлений у творах Б. Нижанківського та І. Керницького, присутні й лексеми, запозичені і з інших мов, але це поодинокі випадки. О. Горбач виокремлює також орієнталізми (тюркізми, арабізми, персизми) у складі львівського арго. Тюркізми представлені лексемами *гайдамака* «українець» і *баламут* «гаманець». Походження лексеми *гайдамака* досить очевидне. І в ЕСУМі [4: 1, 454], і у праці «Арго в Україні» О. Горбача це слово подано як тюркізм (з турецького *haidamaq* – «волоцюга, нездара»). Проте, зважаючи на історичні події XVIII ст. і проводячи паралелі з українськими повстанцями, «придала польська вулиця цю прізвуву й українцям». Таким чином, у 20-30-х роках XX століття «гайдамаками» називали усіх українців. Ілюстрацією може слугувати такий фрагмент із повісті І. Керницького «Герой передмістя»: «*Та найцікавіше, що поліційний агент Когут був завзятим прикленником клубу «Україна», ходив на всі його змагання, літові і товариські, а під час гарячих моментів на трибуні потрапив кричати з трибуни «Україна» – темпо!*» не гірше від справжніх *гайдамаків*» [8, 64].

Щодо лексеми *баламут*, то О. Горбач виводить її з монг. *balamut* «торба кормити коней». О. Мельничук в ЕСУМі таке твердження вважає непереконливим. Правдивішою, на його думку, видається версія – «як складне утворення з основ *bal-* «розмова» і *mut-* «смути, суперечка» [4: 1,

124). У цьому випадку слід особливу увагу звернути на семантику. Якщо розглядати слово *баламут* як арготизм зі значенням «гаманець», «горбина», то думка О. Горбача є ближчою до істини. Проте це слово має й інше значення – «дурень». У цьому значенні переконливішою можна вважати гіпотезу, подану в ЕСУМі.

Двома лексемами представлені румунізми *файталана* «недотепа, нездара» і *сафандула* «незграбна, безпорадна людина», однією – циганізм *ферняк* «ніс». В останньому випадку маємо не безпосереднє запозичення, а через чеське аргіо «де існують два слова на поняття «ніс»: циганського походження *nakta* та італійського походження та *frgula* (ім. *Fragola* «суниця»). У львівському *ферняк*, можна думати, зайшла контамінація обох слів» [2, 379]. Серед чехізмів О. Горбач також виокремлює такі лексеми: *хатрак* «поліційний агент» і *коса* «ніж». Не йдеться про етимологію цих слів чи їхнє походження у первинному значенні (наприклад, ніж як кухонне знаряддя), а про вторинну номінацію і запозичення власне арготизмів.

Серед запозичень виділяємо два типи: прямі та опосередковані. Запозичення з німецької, а також інших західноєвропейських мов потрапили сюди опосередковано, як правило, через польську мову і належать до другого типу запозичень: з німецької – *бенькарт*, *гальба*, *пака*, *фест*, *фраєр*; з італійської – *фацята* «недотепа, нездара» тощо.

Аналізуючи запозичену лексику батярського жаргону за лексико-граматичними класами, зауважимо, що найбільшу частину становлять іменники (приблизно 70%), значно менше представлені дієслова (близько 20%), прикметники (близько 5%) і прислівники (близько 5%).

Для лексикографічного опису аналізованої лексики ми використовуватимемо реєстр таких словників: Російсько-український словник А. Кримського та С. Єфремова, Малорусько-німецький словник Є. Желехівського та С. Недільського та Словник української мови в 11 томах. Словник Є. Желехівського та С. Недільського ширше, ніж інші, представляв західноукраїнську лексику попереднього періоду, широко охоплював лексику літературних творів та місцевих західноукраїнських діалектів. І. Огієнко вважав цю лексикографічну працю «словником західноукраїнської, зокрема галицької живої народньої мови». Таким чином, ми зможемо з'ясувати, чи вживались лексеми батярського жаргону ширше – у регіональному мовленні. Словник А. Кримського та С. Єфремова засвідчить, чи увійшли жаргонізми до загальнонародної мови. Тут зафіксовано лексику, яка на зламі 20–30-х років потрапила під заборону, як «буржуазно-націоналістична» і не увійшла до пізніших,

санкціонованих владою, словників. Саме тому до аналізу ми залучили і Словник української мови в 11 томах, де представлено загальноповсякденну лексику і фразеологію. Аналіз реєстру цього словника дасть змогу зробити висновок, чи ввійшли лексеми батярського жаргону до загальнонародної мови другої половини ХХ століття.

Унаслідок проведеного аналізу лексем у зазначених лексикографічних працях ми виокремили такі групи:

- лексеми, які не зафіксовані у жодному із зазначених словників;
- слова загальнонародної мови, які в жаргонному мовленні мають інше значення;
- лексеми, зафіксовані у функції жаргонізмів.

До першої групи належать такі лексеми: *бельфер* «учитель (гімназійний)», *бенькарт* «людина без моральних засад; виродок», *бздур* «нісенітниця, дурниця», *бухати* «красти», *гебра* «товариство; голода, збирання народу; наволоч», *гельд* «гроші», *доліяж* (*доліяра*) «кишеньковий злодій», *дінтойра* «злодійський кривавий суд», *гранда* «бійка», *закруплювана* «горілка», *зіхер* «певний, безперечний», *кампа* «бійка», *катрупити* «убивати», *кепель* «голова», *ківнути* «померти», *кіблювати* «відбувати ув'язнення», *кіндер* «завадіяка; злодій вищої категорії, який притримується засад злодійського «кодексу честі», *клявий* «чудовий, досконалий», *клявіс* «тюремник», *кнайпа* «невеликий ресторан низького класу; корчма, шинок», *кумпель* «товариш», *мати мойра* «мати страх», *моцна* «горілка», *оферма* «незграбна, безпорадна людина», *плюсква* «привід до бійки», *полікер* «поліціант», *сафандула* «незграбна, безпорадна людина», *сплюв* «револьвер», *файталана* «недотепа, нездара», *фацята* «обличчя», *фест* «дуже добрий, першокласний», *ферняк* ««ніс», *фуньо* «обличчя», *хавіра* «хата, помешкання», *хапатник* «людина, яка не омине нагоди наїстися чужим коштом», *хатрак* «поліційний агент», *цімис* «щось дуже добре», *шарак* «поліціант», *шлюс* «кінець», *шпас* «жарт», *шпіцель* «поліційний агент», *штама* «дружба, згода, союз».

До другої групи належать такі лексеми:

баламут «гаманець» – *баламут* «шахрай, дурисвіт, дурилюд; той, хто сіє неспокій серед людей, підбурює на якісь учинки; бунтівник» [11; 5: 1, 11; 17: 1, 94];

баюра «горілка» – *баюра* «велика, глибока калюжа» [11; 5: 1, 15; 17: 1, 116];

гайдамака «українець» – *гайдамака* «учасник народно-визвольної боротьби ХVІІІ ст. на Правобережній Україні проти польсько-шляхетського гніту» [11; 5: 1, 134; 17: 2, 16];

коритник «людина, яка використовує службове становище для власної наживи» – *коритний майстер* [11; 5: 1, 366];

коса «ніж» – «заплетене волосся; сільськогосподарське знаряддя для косіння трави» [11; 5: 1, 369; 17: 4, 304];

пака «товариство» – «велика кількість зв'язаних, скріплених мотузкою однорідних предметів; ряд, сукупність складених один на одній предметів» [11; 17: 6, 17];

пороти «падати обличчям донизу» – «розшивати, розривати шви; бити різками, сікти, шмагати кого-небудь» [11; 17: 7, 284];

сливка «куля» – *сливка* «фрукт» [5: 2, 882; 17: 9, 350];

фертик «готово; скінчена справа» – *фертик* «самовдоволена, розв'язна людина; франт, джигун, жевжик» [11; 17: 10, 579];

цибуля «годинник» – *цибуля* «овочева городня рослина з їстівною цибулиною і їстівним трубчастим листям» [11; 5: 1, 1053; 17: 11, 206];

циферблат «обличчя» – *циферблат* «деталь стрілочного вимірного приладу, яка являв собою пластинку з нанесеними на неї шкалами, цифрами, написами, знаками для відліку вимірюваної ним величини чого-небудь» [17: 11, 222].

У цій групі ми визначили, у яких словниках зафіксовано лексеми:

- в усіх трьох словниках подано такі лексеми: *баламут*, *баюра*, *гайдамака*, *коса*, *пороти*, *цибуля*;

- у Російсько-українському словнику А. Кримського та С. Єфремова, Малорусько-німецькому словнику Є. Желехівського та С. Недільського: *коритник*;

- у словнику А. Кримського, С. Єфремова та СУМі: *пака*, *фертик*;

- у словнику Є. Желехівського, С. Недільського та СУМі: *сливка*;

- у СУМі: *циферблат*.

Лексеми, які зберігають основне значення як арготизм:

віц – діал. Дотеп [17: 1, 690];

кібель – (гал.) кібель (-бля), «парашка» [11];

люра «розведена горілка» як одне зі значень у Російсько-українському словнику А. Кримського та С. Єфремова [11], але у Словнику Желехівського/Недільського йдеться тільки про неякісну каву.

сиромудрий – діал., ірон. Дуже мудрий. [17: 9, 201];

цюпа «тюремна камера; в'язниця» [11; 17: 11, 254].

Лексеми *віц* і *сиромудрий* у СУМі подано з ремаркою *діал.* – діалектне, *кібель* у словнику Є. Желехівського, С. Недільського подано з ремаркою *гал.* – галицьке, що свідчить західноукраїнське використання цих слів.

Таким чином, 49 аналізованих лексем не зафіксовані у жодному із зазначених словників, 12 зафіксовані із відмінним значенням і лише 5 лексем зберігають значення арготизму. На цій підставі можемо стверджувати, що ці лексеми належать до батярського жаргону, мовлення окремої субкультури

міжвоєнного Львова. Оскільки значна частина лексем (75%) не зафіксована у жодному з представлених словників, а 18% становлять слова загальнонародної мови, які в жаргонному мовленні мають інше значення, то можемо стверджувати, що це була групова мова, яка була невідома для інших. Обсяг словника цієї групи зумовлюється ступенем її відособленості від решти носіїв мови і включає в себе певну кількість специфічних повнозначних слів – іменників, дієслів, прикметників, прислівників.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Будняк Д. Полонізми в сучасному українському літературному мові: Автореф. дисс. ... докт. філол. наук: 10.02.02 / Д.Будняк / Киев. гос. ун-т им. Т. Шевченко. – К., 1991. – 56 с.;
2. Горбач О. Аргос в Україні / Олександра Горбач. – Львів: Інститут мовознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2006 (Серія «Діалектологічна скриня»). – 688 с.;
3. Енциклопедія Львова: У 4 т. / За ред. А.Козицького. – Т. 2. – Львів: Літопис, 2008. – 608.;
4. Етимологічний словник української мови: У 7 т. [Редкол.: О.С. Мельничук (голов. ред.) та ін]. – Т. 1: А–Г. – К.: Наук. думка, 1982. – 632 с.; Т. 2: Д–Конці. – 1985. – 572 с.; Т. 3: Кора–М. – 1989. – 552 с.; Т. 4: Н–П. – 2003. – 656 с.; Т. 5: Р–Т. – 2006. – 74 с.;
5. Желехівський С., Недільський С. Малорусько-німецький словник: У 2 т. / С.Желехівський, С.Недільський. – Т. 1: А–О. – Львів, 1886. – 590 с.; Т. 2: П–Я. – 1971. – 632 с.;
6. Історія Львова: У 3 т. / [Редкол.: Я.Ісаєвич (голов. ред.) та ін]. – Т. 3. – Львів: Центр Європи, 2007. – 296 с.;
7. Карпенко Ю. Вступ до мовознавства: Підручник / Ю.Карпенко. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 336 с.;
8. Керницький І. Герой передмістя / І.Керницький. – Львів: Літературна агенція «Піраміда», 2006. – 257 с.;
9. Короткий ідиш-український словник / Укладач Й.Торчинський. – К.: Голов. спеціаліст. ред. літ. мовами нац. меншин України, 1996. – 207 с.;
10. Космолінська Н. Номо leopolensis esse / Н.Космолінська., Ю.Охріменко. – [Електронна версія]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n36-1texts/kosmolinska.htm>;
11. Кримський А., Сфремов С. Російсько-український словник (1924–33). / А/Кримський, С.Сфремов. [Електронна версія]. – Режим доступу: http://r2u.org.ua/html/kryum_details.html;
12. Крысин Л. Эвфемизмы как явление языка и культуры // Язык и общество на пороге нового тысячелетия: итоги и перспективы. Тезисы докладов международной конференции. Москва, 23-25 октября 2001 г. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – С. 191–194.;
13. Нижанківський Б. Вулиця / Б.Нижанківський // Дванадцятка. Наймолодша львівська літературна богема 30-х років ХХ ст.: Антологія урбаністичної прози / В. Габор. – Львів: ЛА «Піраміда», 2006. – С. 44–104.;
14. Німецько-український словник / Укл. др. Я.Ярема. – К.: МП «Пам'ятки України», 1994. – 729 с.;
15. Огуй О. Лексикологія німецької мови. LexikologiederdeutschenSprache: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.Огуй. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 416 с.;
16. Семчинський С. Семантична інтерференція мов / С.Семчинський. – К.: Вища школа, 1974. – 256 с.;
17. Словник української мови: В 11-ти томах [І. К. Білодід (гол. ред.) та ін.]. – Т. 1: А–В. – К.: Наук. думка, 1970. – 823 с.; Т. 2: Г–Ж. – 1971. – 545 с.; Т. 3: З. – 1972. – 739 с.; Т. 4: І–М. – 1973. – 837 с.; Т. 5: Н–О. – 1974. –

836 с.; Т. 6: *П–Поїти*. – 1975. – 828 с.; Т. 7: *Поїхати–Приробляти*. – 1976. – 721 с.; Т. 8: *Природа–Ряхтливий*. – 1977. – 925 с.; Т. 9: *С*. – 1978. – 915 с.; Т. 10: *Т–Ф*. – 1979. – 655 с.; Т. 11: *Х–Ь*. – 1980. – 698 с.; **18.** *Ставицька Л.* Український жаргон. Словник: Містить близько 4070 слів і понад 700 стійких словосполучень / Л. Ставицька. – К.: Критика, 2005. – 496 с.; **19.** *Тулузакова О.* Лексика української постмодерністської прози на тлі загальнолітературної норми 30-80-х рр. ХХ ст. / О.Тулузакова // Дис. на здобуття наук. ступеня к.ф.н. – К., 2010. – 268 с.; **20.** Фразеологічний словник української мови / Уклад. Білоножко В.М., Винник В.О., Горобець В.Й. та ін. – К.: Наукова думка, 1993. – 984 с.; **21.** *Хобзей Н.* Децю про запозичення в мовленні львів'ян у контексті говірок південно-західного наріччя. 2. / Н.Хобзей // Діалектологічні студії. 9 : Запозичення та інтерференція. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2010. – С. 113–120; **22.** *Хобзей Н.* Лексикон львівський: поважно і на жарт / Н.Хобзей, О.Сімович, Т.Ястремська, Г.Дидик-Меуш. – Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2012 (Серія «Діалектологічна скриня»). – 852 с.; **23.** Языкознание. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Ярцева. – 2-е изд. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.; **24.** *Kurzowa Z.* *Polszczyzna Lwowa i kresów południowo-wschodnich do 1939 roku* / Zofia Kurzowa. – Warszawa–KraKów: Państwowe wydawnictwo naukowe, 1985. – 552 s.

Теряєв Д.О. (Київ, Україна)

Силлабическое деление слова в концепции гармонии звучания (экспериментально-фонетическое исследование)

За результатами експериментально-фонетичного дослідження акустичної природи звукового мовлення встановлено силлабічний поділ слів російської мови за критеріями гармонії: симетрії, золотого перетину.

Ключові слова: експериментально-фонетичного дослідження, гармонія звучання, симетрія, золотий перетин, силлабічний поділ слова.

На основани результатів експериментально-фонетического исследования акустической природы звучащей речи установлено силлабическое деление слов русского языка по критериям гармонии: симметрии, золотого сечения.

Ключевые слова: экспериментально-фонетическое исследование, гармония звучания, симметрия, золотое сечение, силлабическое деление слова.

On the basis of results of experimentally-phonetic research of acoustic nature of sounding speech the syllable division of words of Russian is set on the criteria of harmony: symmetry, gold section.

Key words: experimentally-phonetic research, sounding harmony, symmetry, gold section, syllable division of word.